

notitie

FORUM STANDAARDISATIE 12 december 2018 Agendapunt 3 Open Standaarden, lijsten

Nummer: FS 181212.3

Aan: Forum Standaardisatie
Van: Stuurgroep Open Standaarden

Datum: 28 november 2018
Versie: 2.0

Bijlagen: FS 181212.3A Forumadvies PDF/UA
FS 181212.3B Intakeadvies CAA
FS 181212.3C Intakeadvies MIM
FS 181212.3D Intakeadvies STABU²

Samenvatting

Ter besluitvorming

U wordt gevraagd om in te stemmen met de volgende adviezen:

- A. Het plaatsen van de standaard PDF/UA op de lijst aanbevolen standaarden.
- B. Het starten van een toetsingsprocedure voor plaatsing van de standaard CAA op de pas-toe-of-leg-uit lijst.
- C. Het starten van een toetsingsprocedure voor plaatsing van de standaard MIM op de lijst aanbevolen standaarden.
- D. Het starten van een toetsingsprocedure voor plaatsing van de standaard STABU² op de lijst aanbevolen standaarden.

Ter kennisname

- E. Evaluaties van NL_LOM, E-Portfolio en StUF.

Ter besluitvorming

Ad A. PDF/UA

[Bijlage A]

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met de volgende adviezen aan het OBDO:

Het plaatsen van de standaard PDF/UA op de lijst aanbevolen standaarden.

Over de standaard

Op 1 juli 2018 trad het *Tijdelijk besluit toegankelijkheid digitale overheid* in werking. Dit tijdelijke besluit stelt dat alle informatie op websites van de overheid toegankelijk moet worden voor iedereen, ook voor mensen met functiebeperkingen. De wettelijke verplichting geldt ook voor documenten op overheidswebsites.

PDF/UA is een door ISO gestandaardiseerde versie van het documentformat PDF, die voldoet aan een belangrijk aantal van de wettelijke toegankelijkheidseisen. PDF/UA beschrijft een serie aanvullende afspraken op het standaardformat PDF 1.7 en is deels compatibel met PDF/A-2. Zowel PDF 1.7 als PDF/A-2 staan al op de pas-toe-of-leg-uit lijst.

Hoe is het proces verlopen?

Digitoegankelijk (Logius) heeft PDF/UA in april 2018 aangemeld voor plaatsing op de pas-toe-of-leg-uit lijst. Op basis van de resultaten van een kort intake-onderzoek besloot het Forum Standaardisatie in de vergadering van 13 juni 2018 om PDF/UA in behandeling te nemen. Op 21 juni 2018 kwam een aantal experts bijeen om PDF/UA te toetsen aan de vier criteria voor plaatsing op de pas-toe-of-leg-uit lijst. Aan deze bijeenkomst namen experts deel van Logius, VNG Realisatie, de gemeente Zeewolde, Justid, de Tweede Kamer der Staten-Generaal, het Ministerie van Algemene Zaken, het Nationaal Archief, de Nederlandse Zorgautoriteit en Firm Ground (private sector). Deze experts gaven een positief advies over plaatsing van PDF/UA op de pas-toe-of-leg-uit lijst.

Het expertadvies is van 6 augustus tot en met 10 september ter openbare consultatie aangeboden. In de openbare consultatie werden reacties ontvangen van de Koninklijke Bibliotheek, de Belastingdienst, Adobe Systems Benelux, de Nederlandse Zorgautoriteit, het Ministerie van Defensie, het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, de Rijksdienst voor het Wegverkeer, de Sociale Verzekeringsbank (SVB), het Uitvoeringsinstituut Werkgeversverzekeringen (UWV), de Autoriteit Consument en Markt (ACM), de Kamer van Koophandel (KvK), de Justitiële Informatiedienst en de heer Van Hoytema (op persoonlijke titel).

De reacties waren overwegend kritisch van aard en een significant aantal respondenten gaf onderbouwde argumenten tegen plaatsing van PDF/UA op de pas-toe-of-leg-uit lijst. Naar aanleiding van het ontvangen commentaar werd nader expertonderzoek nodig geacht.

Op 15 november 2018 kwam een opnieuw een groep experts bijeen om een drietal aspecten te bespreken dat naar voren was gekomen in de openbare consultatie: de marktondersteuning, de compatibiliteit met PDF/A-2 (een PDF-standaard voor archivering) en de relatie met de wettelijke (WCAG 2.0) toegankelijkheidseisen. Bij dit aanvullende onderzoek waren experts betrokken van Digitoegankelijk (Logius), het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de Autoriteit Consument en Markt (ACM), de Justitiële Informatiedienst, het Nationaal Archief en Adobe (leverancier).

Op basis van het oorspronkelijke expertadvies, de reacties uit de openbare consultatie en het aanvullend expertonderzoek is het Forumadvies voor PDF/UA (bijlage A) samengesteld.

Advies en gevraagd besluit

Het uitgebreide expertonderzoek wijst uit dat PDF/UA voldoet aan de criteria voor plaatsing op de lijst aanbevolen standaarden, maar nog niet toe is aan een pas-toe-of-leg-uit verplichting.

PDF/UA is een ISO-standaard en voldoet daarmee aan de eisen die aan de openheid van de standaard en het beheer gesteld worden.

PDF/UA heeft toegevoegde waarde als een open PDF-format dat voor een groot deel voldoet aan de wettelijke toegankelijkheidseisen. Om een PDF-bestand toegankelijk te maken is conformiteit aan PDF/UA echter geen vereiste en ook geen garantie. PDF/UA en PDF/A-2 (die al op de pas-toe-of-leg-uit lijst staat) sluiten elkaar niet uit, maar er is ook geen sprake van volledige compatibiliteit. Dit roept vraagtekens op bij toepassingen van PDF waarin eisen gesteld worden aan zowel toegankelijkheid als archiveerbaarheid.

Er bestaat bij overheidsorganisaties draagvlak voor PDF/UA, maar experts (zelfs van marktpartijen) zien de huidige marktondersteuning als een knelpunt voor een pas-toe-of-leg-uit verplichting, vooral waar het gaat om het exporteren van PDF/UA-bestanden met gangbare kantoorapplicaties.

Op basis van deze bevindingen adviseren de experts om PDF/UA op de lijst aanbevolen standaarden te plaatsen.

De experts signaleren dat er grote behoefte is aan informatie op de website van het Forum Standaardisatie die overheden helpt de juiste keuze te maken voor documentstandaarden. Dit zou een "beslisboom" kunnen zijn die organisaties helpt beslissen welke documentstandaard toegepast moet worden op welk soort informatie. PDF/UA zou ook in deze beslisboom opgenomen moeten worden.

Ad B. CAA

[Bijlage B]

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met de volgende adviezen aan het OBDO:

Het starten van een toetsingsprocedure voor plaatsing van de standaard CAA op de pas-toe-of-leg-uit lijst.

Over de standaard

Veel internetveiligheidsstandaarden gebruiken digitale certificaten. Een certificaat bewijst dat een partij met wie je communiceert is wie hij of zij zegt te zijn en geeft daarmee bescherming tegen omleiding naar valse websites en e-maildiensten. Certificaten mogen slechts uitgegeven worden door vertrouwde certificaatautoriteiten.

Certificaatautoriteiten kunnen fouten maken en heel soms komt het voor dat een autoriteit de fout ingaat met identiteitschecks. Onregelmatigheden komen vaak pas bij een periodieke audit aan het licht. De schade kan dan al geleden zijn.

Met CAA kan een organisatie in haar DNS vastleggen welke autoriteit(en) certificaten mag (mogen) uitgeven voor de organisatie. Het gebruik van CAA verkleint de kans op onterechte en frauduleuze uitgifte van certificaten. De implementatie van CAA is laagdrempelig, maar IETF adviseert wel ten sterkste om CAA alleen toe te passen in combinatie met DNSSEC.

Hoe is het proces verlopen?

CAA is eind oktober 2018 door Logius aangemeld voor plaatsing op de pas-toe-of-leg-uit lijst. Op 9 november 2018 heeft een intakegesprek plaatsgevonden met Jochem van den Berge (Logius), de aanmelder. Op basis van dit gesprek en eigen onderzoek heeft de procedurebegeleider Lost Lemon een intakeadvies opgesteld.

Advies en gevraagd besluit

Het intake-onderzoek laat zien dat CAA voldoet aan de vier criteria om in procedure genomen te worden. CAA is van toepassing op elektronische gegevensuitwisseling tussen (semi)overheden en bedrijven, burgers of andere (semi)overheden. Het functionele toepassingsgebied omvat alle communicatie over het internet waarbij certificaten een rol spelen en beperkt zich niet tot een bepaalde organisatie of sector. CAA biedt een oplossing voor een bestaand veiligheidsprobleem met communicatie over het Internet, namelijk het kunnen vertrouwen van de partij waarmee gecommuniceerd wordt. De standaard is niet al wettelijk verplicht.

Een vooruitblik op de vier inhoudelijke toetsingscriteria voor plaatsing op de pas-toe-of-leg-uit lijst brengt geen aspecten aan het licht die een negatief expertadvies aannemelijk maken. CAA is een open standaard van de IETF, die ook de beheerorganisatie is van verschillende andere standaarden op de pas-toe-of-leg-uit lijst. CAA heeft een duidelijk toegevoegde waarde bij het beveiligen van communicatie over het internet en is laagdrempelig in te zetten. Er lijkt voldoende draagvlak te bestaan voor een pas-toe-of-leg-uit-verplichting van CAA. Een pas-toe-of-leg-uit-verplichting zou een bredere toepassing van CAA ten goede komen en ook de adoptie van DNSSEC verder stimuleren.

Daarom wordt geadviseerd om CAA in procedure te nemen voor plaatsing op de pas-toe-of-leg-uit lijst.

Ad C. MIM

[Bijlage C]

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met het volgende advies aan het OBDO:

Het starten van een toetsingsprocedure voor plaatsing van de standaard MIM op de lijst aanbevolen standaarden.

Over de standaard

Overheidsorganisaties leggen geregeld afspraken vast over uitwisseling van gegevens. Achter deze uitwisselingsstandaarden ligt vrijwel altijd een informatiemodel. Als die informatiemodellen niet op een uniforme manier beschreven worden, ontstaat er weinig samenhang in de standaarden voor gegevensuitwisseling die eruit voortkomen. Het streven is om meer samenhang aan te brengen in de afspraken die overheden met elkaar maken over gegevensuitwisseling.

Meta Informatie Modelleren beschrijft semantische afspraken voor het opstellen van informatiemodellen waardoor deze eenduidiger worden en de uitwisselingsstandaarden die erop gebaseerd zijn beter op elkaar aansluiten.

Hoe is het proces verlopen?

MIM is eind oktober 2018 door Geonovum aangemeld voor plaatsing op de pas-toe-of-leg-uit lijst. Op 12 november 2018 heeft een intakegesprek plaatsgevonden met Dick Krijtenburg (Geonovum), de aanmelder. Naar aanleiding van dit gesprek heeft de indiener besloten de aanmelding van MIM te wijzigen naar een aanmelding voor de lijst aanbevolen standaarden. Op basis van het intakegesprek en eigen onderzoek heeft de procedurebegeleider Lost Lemon een intakeadvies opgesteld.

Advies en gevraagd besluit

MIM voldoet aan de vier criteria om in behandeling genomen te worden voor opname op de lijst aanbevolen standaarden. Als metamodel-standaard heeft MIM invloed op informatiemodellen die ten grondslag liggen aan standaarden voor gegevensuitwisseling. MIM is dus van toepassing op elektronische gegevensuitwisseling, al is de impact wel indirect.

MIM richt zich op het probleem dat er over ketens heen een veelheid aan standaarden voor gegevensuitwisseling bestaat die gebaseerd zijn op verschillende informatiemodellen, die door de verschillende semantiek en syntax niet compatibel met elkaar zijn.

MIM is van toepassing op alle (semi)overheidspartijen die informatiemodellen toepassen op de specificatie van standaarden voor de uitwisseling van gegevens, en is dus niet gebonden aan een specifieke organisatie of sector. MIM is niet al wettelijk verplicht.

Een vooruitblik op de vier inhoudelijke toetsingscriteria voor plaatsing op de lijst aanbevolen standaarden brengt geen aspecten aan het licht die een negatief expertadvies aannemelijk maken. De standaard heeft een toegevoegde waarde die goed onderbouwd kan worden. Het standaardisatieproces is gebaseerd op BOMOS en voldoet aan de criteria van openheid, maar moet nog wel beter gedocumenteerd worden. Ook is er nog geen garantie dat het beheer voor tenminste drie jaar financieel ondersteund wordt.

Er is nog weinig ervaring met het gebruik van MIM bij de overheid en er is nog weinig marktondersteuning. Kadaster en VNG Realisatie en Digitaal Stelsel Omgevingswet gebruiken de standaard, maar verder is het draagvlak bij de overheid nog beperkt. Met name om deze reden stemde de indiener ermee in om MIM aan te melden voor de lijst aanbevolen standaarden.

Geadviseerd wordt om MIM in procedure te nemen voor plaatsing op de lijst aanbevolen standaarden.

Ad D. STABU²

[Bijlage D]

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met het volgende advies aan het OBDO:

Het starten van een toetsingsprocedure voor plaatsing van de standaard STABU² op de lijst aanbevolen standaarden.

Over de standaard

Sinds de jaren zeventig streeft de bouwnijverheid in Nederland ernaar om projectbestekken te standaardiseren. Bestekdocumenten bevatten onder meer de beschrijving van het werk, de daarbij behorende tekeningen en de voor het werk geldende voorwaarden. Sinds de jaren negentig worden bestekken ook automatisch verwerkt. Door afspraken te maken over de structuur van bestekdocumenten worden deze beter uitwisselbaar en vergelijkbaar.

STABU² beschrijft afspraken voor het opstellen van bestekdocumenten voor projecten in de burger- en utiliteitsbouw (B&U). De standaard is het resultaat van een evolutie van bestekstandaarden door de jaren heen.

Hoe is het proces verlopen?

STABU² is eind oktober 2018 door de Stichting STABU aangemeld voor plaatsing op de lijst aanbevolen standaarden. Op 2 november 2018 heeft een intakegesprek plaatsgevonden met Radbout Baayen (Stichting STABU), de aanmelder. Op basis van dit gesprek en eigen onderzoek heeft de procedurebegeleider Lost Lemon een intakeadvies opgesteld.

Advies en gevraagd besluit

STABU² voldoet aan de vier criteria om in procedure genomen te worden. De standaard is van toepassing op elektronische gegevensuitwisseling tussen (semi)overheidsbedrijven en bedrijven of tussen (semi)overheidsbedrijven onderling. De standaard draagt bij aan de oplossing voor een bestaand interoperabiliteitsprobleem, namelijk de uitwisselbaarheid van automatisch verwerkbaar bestekdocumenten. Het functioneel toepassingsgebied en organisatorisch werkingsgebied beperken zich niet tot een organisatie; alle overheidsorganisaties die bestekken schrijven voor projecten in de burger- en utiliteitsbouw (B&U) kunnen de standaard toepassen. Voor STABU² geldt niet al een wettelijke verplichting.

Ook is vooruitgeblikt naar de vier inhoudelijke criteria die tijdens een expertonderzoek worden getoetst. STABU² wordt al veel gebruikt bij de overheid, onder andere door het Rijksvastgoedbedrijf. Er bestaat daarom weinig twijfel over het draagvlak voor de standaard bij de overheid. Omdat het over een gangbare standaard gaat, is plaatsing op de lijst aanbevolen standaarden meer aangewezen dan een pas-toe-of-leg-uit-verplichting.

De ontwikkeling en het beheer van STABU² zijn belegd bij een onafhankelijke stichting en volgen een open proces. Wel moet worden aangetekend dat het beheerproces nog onvoldoende publiek gedocumenteerd is. Ook is niet duidelijk hoe het zit met het intellectuele eigendom omdat de Stichting STABU een licentie zou vereisen om software te mogen gebruiken die werkt met de STABU² standaard. Hieraan moet in een expertonderzoek bijzondere aandacht worden besteed.

Op basis van het intake-onderzoek wordt geadviseerd om STABU² in procedure te nemen voor plaatsing op de lijst aanbevolen standaarden.

Ter kennisname

Ad E. Evaluaties van NL_LOM, E-Portfolio en StUF

[geen bijlage]

In de vergadering van 13 juni 2018 stemde het Forum Standaardisatie ermee in om de situatie rond standaarden NL_LOM, ePortfolio en StUF te evalueren. Deze evaluaties worden gedaan in het kader van regulier onderhoud op de pas-toe-of-leg-uit lijst waarbij periodiek wordt gekeken naar standaarden die meer dan 4 jaar op de pas-toe-of-leg-uit lijst staan. De evaluaties beogen een actueel beeld te geven van de adoptiestatus van de standaarden, de situatie rond het beheer en doorontwikkeling van de standaarden en mogelijke nieuwe ontwikkelingen.

De opdracht om NL_LOM, ePortfolio en StUF te evalueren werd na aanbesteding gegund aan Innovalor. Innovalor is in september 2018 begonnen met de evaluaties van NL_LOM en ePortfolio en eind oktober 2018 met de evaluatie van StUF. Alle drie de evaluaties zijn nog in gang. De resultaten van de evaluaties worden naar verwachting gepresenteerd in de eerste vergadering van het Forum Standaardisatie in 2019.